

Dagthema: Een beeld om bij te stellen

Overweging 15 september – Diana Vernooij

“... Hoe sterker wij worden in geloof van gerechtigheid, vrede en vreugde, hoe minder houvasten en meningen en vastgetimmerde beelden we nodig hebben. We laten die vastgeroeste beelden los en kijken met nieuwe ogen ...”

Eerste lezing uit de brief van Paulus aan de Romeinen 14

Tweede lezing uit Exodus 24 en 32

Openingsgebed Lucas 15:1-2

Telkens kwamen de tollenaars en zondaars van allerlei slag bij Jezus om naar hem te luisteren. De Farizeeën en de schriftgeleerden morden daarover en zeiden: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.'

Lied *Huub Oosterhuis / Antoine Oomen*

Overal zijt Gij onzichtbaar gegeven
sprekend nabij, de stilte verwacht U
mensen bestaan U, zien en beleven U.

Mensen van vlees, van licht en gesteente
hard en van bloed, een vloed niet te stelpen
mensen uw volk, uw stad hier op aarde.

Aarde is al wat wij zijn, wat wij maken.
Adem ons open, maak ons uw aarde
uw nieuwe hemel, vrede op aarde.

Welkom en inleiding

Goedemorgen lieve mensen, hartelijk
welkom bij deze viering in De Duif.

Weet je welkom als je hier vaak komt, en ook als je hier voor het eerst bent of af en toe eens komt – dat maakt allemaal niet uit. Iedereen is altijd welkom in onze eigen vrijgevochten kerk die graag ook nog eens de bekende beelden bestormt.

Ik kwam ze tegen, mijn eigen beelden om bij te stellen, deze zomer – in Kenia, waar ik bij mijn vriendin, die daar werkt, op bezoek was. We zouden gaan snorkelen. De eigenaar van het kleine resort waar we verbleven bij Mombasa aan de Indische Oceaan raadde ons een plaatselijke trip aan. We zouden met een catamaran gaan varen naar een koraalbank vlak bij de kust en daar snorkelen.

Klonk goed. Ik had eerder met een catamaran gevaren in Turkije, een mooie grote polyester catamaran, met plekken om te slapen en een dek om op te zonnen. Dat was een mooi avontuur geweest.

De eigenaar bracht ons naar het strand en daar troffen we 2 vissers aan met een houten bootje in zee. Ik dacht: die brengen ons naar de catamaran met hun vissersbootje. We waadden naar het bootje toe en toen besepte ik dat het vissersbootje de catamaran wás: een uitgeholde mangoboom met balkjes erover heen en twee zijplanken met touw aan elkaar vast gebonden. We maakten er mooie foto's van. Ik ben benieuwd of iemand van jullie in het plaatje op de voorkant van het boekje een catamaran had herkend. Kortom: ik moest mijn beeld bijstellen.

Beelden maken we in ons hoofd, allemaal doen we dat. Ze helpen ons om de wereld in te schatten, en ons erop voor te bereiden. Maar ze staan ons ook in de weg als we de wereld verkennen en nieuwe dingen willen leren kennen. We stoppen het nieuwe maar wat snel in het doosje van het bekende.

Vandaag gaan we erover lezen en verdiepen we ons in hoe dat werkt: beelden maken en beelden loslaten.

U ziet vandaag ook de Vredesduif staan uit Colombia. Vandaag is namelijk de start van de Vredesweek en dan zetten we de keramische duif op de tafel. Er is weer een vredesvlucht en we zijn blij vandaag de vredesduif te kunnen uitreiken aan een concrete persoon voor een prachtig initiatief. Maar daarover later meer!

Jeffrey en ik wensen ons een mooie viering toe.

Gebed om vergeving

Soms vluchten we,
vluchten we van onze medemens en van jou, God.
Soms vergeten we het verdriet van de anderen,
vluchten we van onszelf,
en vergeten we ons ware bestaan.

Soms zoeken we licht,
en vergeten we de ander in de duisternis;
zoeken we liefde,
en laten we de ander verkommeren;
zoeken we tijdsbesteding
en rennen aan onszelf voorbij.

Krachtige en Tedere,
vergeef ons onze kleinmoedigheid en steun ons,
opdat we kunnen leven
met open ogen en open armen.
Amen

Alles ontgrenzende
alles doordringende ruimte,
vrijheid, scheppende vrijheid.
Onbegonnen begin,
hier nu nieuw beginnende.

Roekeloos denk ik jou,
haveloos roept mijn verstand jou,
oorsprong van mijn geweten.
Ondoordringbare nacht,
niet hier, woest en leeg ben je.

Zwijgende. Meegaande voetstappen,
schaduw van schouders.
Ogen, zoekende ogen.
Ongemaskerde vriend,
hoe hier nu verschijn je me.

Eerste lezing uit de brief van Paulus aan de Romeinen 14

Stoot de zwakke in het geloof niet af door zijn meningen te betwisten. De een is ervan overtuigd dat hij alles mag eten, terwijl de ander zich angstvallig beperkt tot plantaardig voedsel. Laat hem die gewoon eet de ander niet geringschatten, en laat hem die niet eet de ander niet veroordelen; want God zelf heeft die ander als de zijne aangenomen.

Ik ben er vast van overtuigd dat voor het aanschijn van onze Heer Jezus geen enkel ding onrein is uit zichzelf. Iets wordt alleen onrein voor hem die het als zodanig beschouwt.

Het koninkrijk van God is geen kwestie van spijs en drank, maar is gerechtigheid, vrede en vreugde door de heilige Geest.

Zeker, alles is rein, maar voor hem die het niet kan eten zonder aanstoot te nemen wordt het slecht. Het is goed geen vlees te gebruiken, geen wijn of wat ook, wanneer uw broeder daardoor geërgerd wordt. Behoud gij intussen uw eigen overtuiging voor het aanschijn van God. Gelukkig is hij, die zich bij zijn beslissing niets heeft te verwijten.

Tweede lezing uit Exodus 24 en 32

Mozes besteeg de berg en de wolk overdekte de berg.

Hij bleef op de berg gedurende veertig dagen en veertig nachten.

Toen Mozes maar wegbleef en niet naar beneden kwam, verdrong het volk zich om Aäron en eiste: 'Kom, maak een god die voor ons uit kan gaan. Want die Mozes, de man die ons uit Egypte heeft geleid, we weten niet wat er met hem aan de hand is.' Aäron antwoordde hun: 'Laat uw vrouwen, uw zonen en uw dochters de gouden ringen afdoen die ze in de oren dragen en breng die hier.' Toen deden allen hun gouden oorringen af en brachten die bij Aäron. Deze nam ze in ontvangst, bond ze in een buidel, en maakte er een beeld van een stierenkalf van. Toen riepen ze uit: 'Israël, dit is de god die u uit Egypte heeft geleid.' Toen Aäron dat zag bouwde hij voor het beeld een altaar en liet bekend maken: 'Morgen is er feest ter ere van De Eeuwige.' De volgende morgen droegen zij in alle vroegte brand- en slachtoffers op. De mensen gingen zitten om te eten en te drinken, daarna gaven zij zich aan feestelijk vermaak over.

Toen sprak de Eeuwige tegen Mozes: 'Ga nu naar beneden, want uw volk dat gij uit Egypte hebt geleid is tot zonde vervallen. Ze zijn nu al afgeweken van de weg die Ik hun had voorgeschreven: ze hebben een beeld van een stierenkalf gemaakt, ze buigen zich daarvoor neer, ze dragen er offers voor op en schreeuwen: Israë!l, dit is de god die u uit Egypte heeft geleid.'

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Op mijn levenslange reizen
twijfel donker achtervolgt mij
liefde, blind, holt voor mij uit
zing ik steeds op and're wijzen
over wie ik niet kan spreken,
zing ik: "ooit, mijn hart te breken,
ooit mijn hart voor jou te breken".

Opgereisd, pas halverwege,
met een keel kapot gezongen
met een hart voor wie gebroken
kruip ik onder doornenstruiken,
druk mijn ogen in de aarde,
smeeek dat nu het eind zal komen,
smeeek de dood, dat hij zal komen.

mmm...

spoorloos trok voorbij de twijfel,
waar ik lag. De liefde keerde,
zag mij, bracht mij drank en spijsze,
deed mij opstaan uit de dood.
Nog een leven zal ik reizen.
Nooit meer zonder reisgenoot.

Overweging

Deze vakantie kreeg ik het weer snel in de gaten: Ik ben niet eens zo'n beelddenker, maar ook ik maak steeds beelden en neig ernaar nieuwe ervaringen onder de hoede van oude beelden te brengen. Door naar Kenia te gaan, op bezoek bij mijn vriendin en haar Keniaanse kennissen, werd ik met mijn neus op de feiten gedrukt: in een andere cultuur moet je voortdurend je beelden bijstellen. Bijvoorbeeld dat Afrika ook een groen en golvend landschap kan zijn, rijk aan landbouwgronden, net zo goed als dat de sloppenwijken vol met ondernemende mensen zitten. Beelden tolden door mijn hoofd – er moest 's nachts in mijn dromen heel wat werk verzet worden om die nieuwe beelden te integreren.

Sterker nog, ik besepte weer hoe vanzelfsprekend ik altijd beelden in mijn hoofd heb, net als jullie. Die beelden helpen ons om in te schatten wat er gebeurt, hoe mensen reageren, wat hun gedrag betekent en hoe wij daar het beste op kunnen reageren. We kunnen snel inschatten wat gevaarlijk is, of de verhoudingen kloppen, of het goed gaat of niet. Maar diezelfde beelden beperken ons ook. Want een catamaran is geen catamaran, en een shuttlebus is in Kenia ook geen shuttlebus. En een christelijke man heeft geen officiële 2e vrouw, en die zelfbewuste zelfstandige vrouw bij wie we overnachtten, die kan toch niet een 2e vrouw zijn van een christelijke man. Jawel dus.

Beelden en afgodsbeelden

Ik wil een vergelijking maken tussen de beelden in ons hoofd en de verhalen over de afgodsbeelden in de bijbel.

In het verhaal over het gouden stierkalf is het Aáron zelf, de oudere broer van Mozes, die op verzoek van het volk een gouden beeld maakt. Mozes lijkt maar niet terug te komen van de berg. Het volk wil geleid worden naar het beloofde land en daarom wil het volk een God die voor hen uit kan gaan. Ze maken een gouden stierenkalf-beeld van God – dat is de God die hen leidt, en Aáron ziet er geen kwaad in. Het lijkt er niet op dat ze echt een geheel andere God wilden, want Aáron organiseert een feest ter ere van de Eeuwige, de Ene God. En toch wilden God en Mozes niet dat er zo'n soort beeld van God werd gemaakt. God en Mozes zijn woest, weg met die afgod!

Maar wat voor kwaads zit er in het maken van een beeld van de Ene God? Die vraag blijft bij mij hangen. In het Jodendom mag geen afbeelding van God worden gemaakt en zelfs de naam van God mag niet hardop worden gezegd. Ook in de Islam mag Mohammed, noch Allah worden afgebeeld – want ook de Islam wil een eind maken aan de afgoden. Het is dus nogal een dingetje in de religie, die verboden beelden van God.

Stierkalf

Wat het verlangen is van het volk waardoor deze stierkalf-god werd gemaakt – we weten het niet. Waarom überhaupt een beeld van God? Dat het een stierkalf is, is nog het makkelijkst te begrijpen. Het volk heeft 200 jaar in Egypte geleefd en in Egypte werden stieren vereerd om hun levenskracht en vruchtbaarheid. In ieder geval is het een beeld van God dat hen verenigt, dat richting geeft en de onzekerheid opheft. En hier zit misschien wel de crux. Dat vastgezette beelden je zekerheid en houvast geven, en dat terughoudend zijn met het maken van heilige beelden je weliswaar onzeker maakt, maar ook je wereld open houdt.

Terug naar Kenia. We kregen pech onderweg, de auto wilde niet meer verder. Wat dan, er bestaat geen ANWB in Kenia. Inmiddels ben ik nieuwsgierig, hoe dat hier zal worden opgelost. Hoe de Afrikaanse Wegenwacht er uitzien? En ja hoor: zomaar een behulpzaam

iemand op een motorfiets stopt en bespreekt iets met onze chauffeur. Ze verdwijnen op de motorfiets en komen terug met een jerrycan benzine. Als dat niet helpt, wordt er gebeld (Kenia heeft een fantastisch mobiel netwerk) en staat er al snel een monteur bij de auto die voor een prikkie de boel weer aan de praat krijgt.

Een probleem is al direct een gezamenlijk probleem om op te lossen. Heerlijk toch die betrokkenheid op elkaar. Daar kunnen wij nog een puntje aan zuigen. Tegelijk: mijn Keniaanse gastvrouw doet haar slaapkamer altijd op slot als ze weggaat. Haar boeken-kasten zijn ook allemaal op slot. Teveel is al verdwenen tijdens bezoeken van kerkleden, kennissen en familieleden. Wat absurd, denk ik bij mezelf.

Mijn vreugde over het een en mijn verontwaardiging over het ander kloppen niet bij elkaar. Ik besef dat het mijn westerse bril van individualiteit is waarmee ik kijk. Onderlinge hulp vind ik geweldig, daar kunnen wij nog wat van leren – maar vanzelfsprekend lenen en delen en spullen van een ander mee naar huis nemen, vind ik onacceptabel. Tot ik besef dat er een westers beeld achter zit: mijn spullen zijn van mij en heilig, en mijn probleem mag best door een ander worden opgelost.

Waar iedereen elkaar helpt is mijn probleem ook jouw probleem maar blijkbaar is ook het omgekeerde waar – wat jouw eigendom is, is ook van mij. Het vanzelfsprekend delen van geld en meenemen van spullen uit elkaars huis, is de keerzijde van het samen oplossen van iemands probleem. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille.

Cruiffiaans

Al zoekend naar teksten rond dit thema van heilige overtuigingen kwamen we in de voorbereiding op de Romeinenbrief waar Paulus zegt dat hij er van overtuigd is dat er geen enkel ding van zichzelf onrein is, althans: voor het aanschijn van Jezus. Dat wil zeggen: in het rijk van gerechtigheid, vrede en vreugde van de Geest is geen ding onrein en niets hoeft uitgesloten te worden. Iets wordt alleen onrein voor hem die het als zodanig beschouwt. Dat vind ik heel interessant. Iets wordt alleen onrein voor hem die het als onrein beschouwt. Het lijkt wel een Cruiffiaanse wijsheid: “je ziet het pas als je het door hebt”. Iets is onrein als jij dat zo ervaart, maar vanuit zichzelf is het niet onrein. Dieren, voedsel, het zijn maar dingen. Wij zijn het die er betekenis aan geven, die het beeld van de onreinheid scheppen. Dat varkens, koeien, menstruerende vrouwen en wijn onrein zouden zijn: het zijn allemaal bedenksels van mensen. Alles is oké zolang het – laten we dat vooral niet vergeten – zolang het de gerechtigheid, vrede en vreugde door de Heilige Geest laat zien. Het gouden stierkalf is verwerpelijk omdat het volk zich verschuilt achter een oud bekend beeld en zich afkeert van het open bevrijdende pad van het Koninkrijk Gods.

Als eerste in zijn tekst zegt Paulus dat het de mensen zijn die nog zwak zijn in hun geloof die meningen en houvasten hebben, en die mensen moet je niet ontregelen.

Dat relativeert wel heel veel van onze meningen – is het niet? Het zijn de zwakken in geloof die de houvasten van de beelden nog nodig hebben. Hoe sterker wij worden in geloof van gerechtigheid, vrede en vreugde, hoe minder houvasten en meningen en vastgetimmerde beelden we nodig hebben. We laten die vastgeroeste beelden los en kijken met nieuwe ogen.

Laten we zo ook zelf achter onze meningen en overtuigingen kijken naar onze heilige vanzelfsprekendheden en deze relativeren. Laten we eens goed kijken of onze oordelen wel kloppen en of we met open ogen de wereld tegemoet kunnen treden.

Moge gerechtigheid, vrede en de vreugde van de Heilige Geest daarbij onze leidraad zijn. Amen.

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

God van het leven,
die vreugde vindt in ieder mens,
je bent zorgzaam en je laat ons niet in de steek.
Ik geloof in je.

Jezus, onze naaste,
die mij laat zien wie God is,
je vraagt aan ons om rechtop te staan.
Ik geloof in je.

Heilzame Geest, ik geloof in je.
Je openbaart je op onverwachte momenten
als wijsheid in mensen die weten wat goed is om te doen.
Ik geloof dat jouw kracht zich in mij kan openbaren.

Ik geloof in onze gemeenschap
van mensen die durven zoeken
en durven vieren dat ze jou vinden,
God van het leven.

Uitreiking vredesduif

Al sinds 2012 reiken wij 4 keer per jaar een vredesduif uit. Het idee komt van Pax (voorheen Pax Christi) en is heel simpel. Een grote groep kerken reikt op dezelfde zondagen vredesduiven uit! We benoemen onze verbondenheid met een persoon of organisatie die aan vrede werkt, en maken het werk bekend wat wij zo waarderen. Gerechtigheid, vrede en de vreugde van de Geest zijn leidend – lezen we bij Paulus. Wij maken als Duif graag een statement: met dit soort initiatieven willen wij ons verbonden weten! Hier worden wij blij van!

Jeffrey zal de duif uitreiken en vertelt aan wie en waarom. Daarna horen we wat meer over het initiatief.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed

Rond deze tafel zijn wij verzameld
om te gedenken wat Jezus ons leerde:
voedsel voor elkaar te zijn: brood en wijn.

Toen hij voor het laatst samen met vrienden
brood brak en deelde,
wijn schonk en rondgaf,
vroeg hij ons dit te blijven doen:

het brood van leven met elkaar te delen
en de wijn te schenken,
die ons met elkaar verbindt.
zijn leven volgen wij,
zijn oproep tot solidariteit en
zijn radicale eerlijkheid:
een leven voor vrijheid
nu, hier, met allen samen.

Nodiging

Het christelijk visioen dat er meer dan genoeg is voor iedereen als wij delen – dát is het hart van onze viering. Dus laten we ons leven, onze liefde, ons geld en onze aandacht delen met elkaar en dát doen wat gemeenschappen al eeuwen doen: elkaar ondersteunen, bemoedigen en inspireren.

Laten we samen de hoop op een wereld van gerechtigheid, vrede en vreugde van de Heilige Geest levend houden, hoe die wereld er ook uit zal zien.

Laten we ons wereldbeeld open houden, en de vlam brandend, die passie voor een vriendelijke wereld.

Laten wij brood en wijn zijn voor elkaar, en elkaar ons leven geven. En komt dan naar voren en deel brood en wijn met elkaar, want hoe je denkbeelden ook zijn, iedereen is genodigd, niemand is uitgezonderd. Kom en deel je leven met ons allen.

Breken en delen van brood en wijn

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

De woorden die wij spraken tot elkaar,
haastige harde lieve onverstane,
de nacht die wij verzwegen voor elkaar,
de bange dromen, de doorluchte wanen,
de dagen die wij gingen met elkaar
in donker woud door schaduwlichte lanen.

De mensen die wij werden één voor één,
spelende handen helderziende ogen,
lichamen stromend water steen en been
vurige zielen vonken mededogen,
die ene die wij zijn en anders geen,
die anderen die wij nog worden mogen.

Dit niets dat overleeft ternauwernood,
dit alles dat ik ben in vrees en beven,
dit enig hier nu tegen doem en dood,
dit korte, lichte, lange eigen leven
dat wij ontvangen als genadebrood,
dat ons gegeven is en blijft gegeven.

Voorbeden

Laat ons bidden,
voor onszelf en alle mensen die niet durven kijken naar de ellende in de wereld,
voor ons die liever de ogen sluiten
dan te beseffen dat we niet weten wat we kunnen doen.

Laat ons bidden
dat de liefde die we ontmoeten in ons leven
de kracht van ons hart zal doen ontwaken
en we aandacht zullen hebben voor wie om ons heen zijn.

Laat ons bidden
dat ons hart overstroomt van liefde voor de mensen om ons heen
en dat we net zoveel liefde voelen voor wie verder weg staan,
of voor de mensen die we niet kennen
of die we liever niet willen kennen.

Laat ons bidden voor ons die pijn lijden aan de pijn van de wereld,
dat ons hart verzacht,
dat we hoop houden op een wereld van gerechtigheid,
dat er ooit wereldvrede zal zijn en
dat de vreugde van de Heilige Geest zal heersen op aarde.

Laat ons bidden voor de mensen die daders zijn van geweld,
die andere mensen kwaad hebben aangedaan,
mensen die zichzelf niet onder ogen kunnen komen.
Dat zij de levende God zullen ontmoeten
die hen stopt, hun hart laat smelten en hen vergiffenis schenkt.

Laat ons bidden dat wij de moed hebben
om niet te weten wat we moeten doen en dat we toch op weg gaan,
met de intentie dat iedere stap die we zetten getuigen zal
van onbegrensde liefdevolle vriendelijkheid.

Gebod om Liefdevolle Vriendelijkheid

Mogen alle levende wezens gelukkig zijn.
Mogen ze leven in veiligheid en vreugde.
Mogen alle levende wezens,
of ze nu zwak of sterk, man of vrouw,
dier of mens, groot of klein zijn,
of we ze al dan niet kunnen zien,
of ze veraf of dichtbij zijn,
of ze geboren zijn of nog geboren moeten worden,
- mogen ze gelukkig zijn.
Laat niemand een ander bedreigen of enig schepsel –
tot welke staat het ook behoort – verachten,
laat niemand door boosheid of haat
een ander schade willen berokkenen.
Zoals een moeder waakt over haar kind,

bereid haar leven te wagen om haar enige kind te beschermen,
laten we zo met een onbegrensd hart
alle levende wezens beschermen en heel de wereld kleuren
met onbelemmerde liefdevolle vriendelijkheid.

Mededelingen

Slotlied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Van grond en vuur zult Gij ons maken,
hoog op rotsen, aan levend water,
van geur en smaak, van licht en stem,
uw evenbeeld.

Volk dat in duisternis gaat,
mensen met stomheid geslagen,
het zal geschieden, zegt Hij,
dat zij weer glanzen als nieuw.

Van licht en stem zult Gij ons maken,
uw evenbeeld.

Niet meer beklemd en verdeeld,
niet meer in woorden gevangen,
één en gekend en bevrijd,
eindelijk mens zal ik zijn.

Van licht en stem zult gij ons maken,
uw evenbeeld.

Daar staat de stoel van het recht,
daar zal staan de tafel der armen,
dan is de dag van het lam,
“zie, Ik kom haastig”, zegt Hij.

Van grond en vuur zult Gij ons maken,
hoog op rotsen, aan levend water,
van geur en smaak, van licht en stem,
uw evenbeeld.

Zegenbede

We zijn aan het eind van de viering gekomen. Fijn dat jullie er waren, fijn dat jullie er zijn, en ik wil jullie niet weg laten gaan zonder nog een laatste bezinning en vraag om zegen. De Boeddha zegt ergens tegen zijn leerlingen dat zijn leer niet meer is dan een vlot om de rivier over te steken. In het oude India kwam het regelmatig voor dat rondtrekkende boeddhistische monniken in de moessontijd gezwollen rivieren moesten oversteken. Dan improviseerden ze een vlot van takken en lianen. Het voorbeeld was dus uit het leven gegrepen. Wel, zegt de Boeddha, de overtuigingen, beelden en houvasten van mijn leer zijn niet meer dan een vlot om de rivier over te steken. Hoe dwaas is het om, als je aan de overkant bent gekomen, te denken: dit vlot heeft me goede diensten bewezen, ik neem het

op mijn schouder mee tijdens mijn verdere tocht. Laat het achter. Het is een hulpmiddel, meer niet.

En met deze aanmoediging om onze overtuigingen en meningen en beelden los te laten als we ze niet meer nodig hebben, sluiten we de viering af en vragen we om zegen voor de komende week:

Moge de Krachtige en Tedere bij ons zijn
vandaag en alle dagen van ons verdere leven.
Moge zij onze ogen en onze armen openen
opdat wij onverschrokken en met een open geest
ons leven leiden vanuit passie en levensvreugde.

Moge de weg ons tegemoet komen,
de wind in onze rug zijn
en de zon op ons gezicht schijnen.
Moge ons diepste wezen,
God in ons leven,
ons daarbij altijd zeer nabij zijn.
Amen

